

До разової спеціалізованої вченої
ради «Науково-дослідного інституту
публічного права»

Кірпи, 2А, м. Київ, 03035

ВІДГУК
на дисертаційне дослідження Рябушина Василя Володимировича
на тему «Правові відносини у сфері вантажних перевезень в Україні»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Одним із ключових чинників забезпечення економічної стійкості та національної безпеки України є розвиток сфери вантажних перевезень, яка становить стратегічну галузь національного значення. Саме ефективно організована система перевезень забезпечує стабільність внутрішнього ринку, функціонування промисловості, аграрного сектору, оборонної логістики та інтеграцію держави у світову економіку. В умовах повномасштабної агресії російської федерації проти України роль транспортної системи суттєво зросла, оскільки вона є основою безперервного постачання критичних ресурсів, гуманітарної допомоги, озброєння та інших стратегічно важливих вантажів.

У сучасних умовах зростає значення правового забезпечення вантажних перевезень, зокрема щодо ліцензування, сертифікації, безпеки експлуатації транспортних засобів та перевезення небезпечних вантажів. Від ефективності цих правових механізмів залежить не лише економічна стабільність держави, а й рівень захищеності громадян, довіра до органів публічної влади та міжнародний імідж України. Актуальність теми посилюється необхідністю модернізації транспортної інфраструктури, адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу та імплементації міжнародних угод (зокрема, ADR, RID, ADN, COTIF).

Євроінтеграційний курс України зумовлює потребу гармонізації нормативно-правової бази у сфері вантажних перевезень відповідно до

стандартів ЄС, що охоплюють питання безпеки, екологічної відповідальності, цифровізації транспортних процесів і взаємодії між державними органами та суб'єктами господарювання. Особливої уваги потребує правове регулювання мультимодальних перевезень, електронного документообігу, сертифікації транспортних засобів і телематичних систем.

Дослідження правових відносин у сфері вантажних перевезень є надзвичайно важливим також у контексті післявоєнної відбудови України, відновлення транспортних коридорів, інтеграції у спільний європейський транспортний простір і забезпечення логістичної безпеки. Обґрунтованість вибору теми підтверджується результатами соціологічного опитування, проведеного автором, які свідчать про високий суспільний інтерес до підвищення рівня безпечності та ефективності перевезень.

Таким чином, тема дисертаційного дослідження Рябушина В.В. «Правові відносини вантажних перевезень в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право», є своєчасною та актуальною. Вона узгоджується з основними завданнями державної транспортної політики, передбаченими Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1550, та планом науково-дослідних робіт Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Інституту від 31 травня 2023 року (протокол № 7).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз поданої на захист дисертації та наукових праць, опублікованих у розвиток її теми, свідчить про те, що Рябушин Володимир Валентинович повною мірою володіє методологією наукового дослідження.

Метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-правове осмислення та вдосконалення засад правового регулювання відносин у сфері

вантажних перевезень в Україні, визначення їх сутності, структури, суб'єктного складу та напрямів гармонізації з європейськими стандартами.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері організації, здійснення та правового забезпечення вантажних перевезень в Україні.

Предметом дослідження є правові відносини вантажних перевезень в Україні, їх елементи, принципи, учасники та правові механізми регулювання.

Здобувач Рябушин Володимир Валентинович уміло застосував комплекс філософсько-світоглядних, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що дало змогу достовірно, повно та аргументовано обґрунтувати наукові положення, сформулювати об'єктивні висновки та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення правового забезпечення вантажних перевезень. Обраний методологічний інструментарій, використані джерела, нормативна база та статистичні матеріали забезпечили досягнення мети дослідження і вирішення поставлених завдань.

Достовірність і новизна одержаних результатів підтверджується системністю аналізу нормативно-правових актів, судової практики, міжнародних конвенцій та актів Європейського Союзу у сфері перевезень. Отримані висновки, пропозиції й рекомендації свідчать про високий науково-методичний рівень дослідження.

Уперше здійснено комплексний аналіз правових відносин у сфері вантажних перевезень в Україні як системи взаємопов'язаних приватноправових і публічно-правових елементів, що забезпечують баланс між інтересами держави, бізнесу та суспільства; визначено структуру таких відносин і розмежовано їх об'єктні, суб'єктні та процедурні межі.

Також уперше обґрунтовано правовий статус колективних суб'єктів вантажних правовідносин, які діють без створення юридичної особи, але беруть участь у формуванні державної транспортної політики та здійсненні громадського контролю за діяльністю суб'єктів перевезень. Подальшого

розвитку набули наукові положення щодо визначення принципів правових відносин у сфері вантажних перевезень, які розглядаються як загальновизнані засади правового регулювання, що поєднують верховенство права, безпеку, економічну доцільність і справедливість.

Удосконалено категорійне визначення правового регулювання вантажних перевезень як системи норм цивільного, господарського та адміністративного права, спрямованих на забезпечення безпечного, ефективного та екологічно сталого переміщення вантажів. Також уточнено зміст юридичних фактів у сфері перевезень і здійснено їх класифікацію за ознаками тривалості, правомірності та функціонального призначення.

Наукові результати дисертації мають теоретичне та практичне значення для вдосконалення законодавства України, узгодження його з міжнародними транспортними конвенціями та підвищення ефективності правового забезпечення вантажних перевезень.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертаційного дослідження Рябушина Володимира Валентиновича відображено у шести наукових працях, серед яких три одноосібні статті, опубліковані у фахових виданнях з юридичних наук, та три тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура і обсяг дисертації мають виправдану будову, обумовлену метою, завданнями і предметом дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Суттєвою перевагою дисертаційного дослідження є використання широкої джерельної бази, яка охоплює Конституцію України, закони України «Про транспорт», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», Цивільний та Господарський кодекси України, спеціальні

транспортні кодекси і статuti, підзаконні нормативно-правові акти, а також міжнародні транспортні конвенції (COTIF, ADR, RID, ADN тощо).

Разом із безперечними позитивними сторонами дисертації, у її змісті можна помітити окремі суперечливі та проблемні моменти. Зокрема:

1. На сторінках 54–55 наведено узагальнене авторське розуміння принципів вантажних перевезень в українському правовому полі, що формуються на основі взаємодії норм адміністративного, цивільного, господарського, транспортного та авіаційного права. Визначальними є верховенство права, законність, добросовісність і прозорість діяльності як органів влади, так і суб'єктів господарювання. З цим можна погодитися. Проте твердження про те, що вони передбачають забезпечення безпеки перевезень, технічного контролю, сертифікації та відповідності стандартам, є суперечливим, оскільки принципи - це засади, на яких ґрунтується діяльність і поведінка суб'єктів права. Натомість «забезпечення» є категорією, що використовується для опису способів правового регулювання.

2. На с. 64 сформовано авторський зміст поняття «суб'єкт права», в змісті того, він є первинною юридичною конструкцією, створеною позитивним правом, що виконує роль правового «аватара» фізичної чи юридичної особи або іншого об'єднання, тимчасово чи постійно створеного людьми для реалізації певних цілей у межах нормативної системи. Незважаючи на те, що з більшістю змістових рис, висвітлених у цьому визначенні, загалом можна погодитися, зазначені наукові роздуми здобувача виходять за межі предмета наукового аналізу дисертації.

3. У підрозділі 3.2 подано пропозиції щодо вдосконалення законодавства у сфері вантажних перевезень, слушно наголошується на необхідності гармонізації з європейськими стандартами (с. 174–176), однак практичні засоби імплементації директив і регламентів ЄС у національну правову систему окреслено лише загально, без конкретизації процедурного аспекту.

4. У роботі загалом спостерігається певна нерівномірність між теоретичною та практичною частинами: значна увага приділена описовим

характеристикам транспортної системи, натомість глибокий порівняльний аналіз українського законодавства з міжнародними транспортними конвенціями (COTIF, ADR, RID, ADN) представлено лише фрагментарно.

Втім, заявлені недоліки не зменшують загальної ваги і цінності отриманих наукових результатів, а передовсім, свідчать про складність, багатомірність предмету дослідження та наявність перспектив для його подальшого вивчення. У цілому, виказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Рябушина Василя Володимировича на тему «Правові відносини у сфері вантажних перевезень в Україні», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є авторською, завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання з питань публічного адміністрування міграційних процесів в державах учасниках ЄС та Україні.

Дисертація є актуальною, самостійною, комплексною науковою працею, результати якої мають теоретичну і практичну значущість.

Дисертаційне дослідження відповідає заявленій науковій спеціальності та вимогам, закріпленим у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а його виконавець – Рябушин Василь Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційна опонентка:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри історії
факультету політичних наук
Чорноморського національного
університету імені Петра Могили

Інна ПІДБЕРЕЗНИХ